

Strategi för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism

Strategi

Fastställt av	Kommunfullmäktige
Datum för fastställande	2017-04-24 § 115
Giltighetstid	Tillsvidare Första översyn under 2021
Ansvarig funktion	Kultur- och fritidsförvaltningen
Diarienummer	KS-2017-00170
Målgrupp	Alla nämnder, kommunala bolag inom Stadsbackenkongcernen

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	3
3	Nuläge Sundsvalls kommun	4
3.1	Trygghetsarbetets organisation i Sundsvalls kommun	4
3.2	Förhållande till andra styrdokument och rutiner	5
4	Förslag till strategi för Sundsvalls kommun	5
4.1	Samverkan och samordning	5
4.2	Aktuell lägesbild	7
4.3	Insatser mot våldsbejakande extremism	8
4.4	Anhöriga som centrala aktörer	9
5	Utvärdering	10
6	Bilagor	10
7	Länkar	10

1 Sammanfattning

Att förebygga förekomst av våldsbejakande extremism är mycket viktigt för att säkerställa att odemokratiska krafter inte får fäste i samhället. Det är också en förutsättning för att en plats ska upplevas som trygg och attraktiv att bo, verka eller besöka.

Trygghetsrådet har initierat framtagandet av en strategi för Sundsvalls kommuns arbete med att värna demokratin mot våldsbejakande extremism. Strategin baseras på den nationella samordnarens rekommendationer och föreslår framförallt insatser med fokus på utveckling av systematisk samverkan/samordning med tydlig ansvarsfördelning, vikten av en aktuell lägesbild, relevanta insatser på flera preventionsnivåer, och vikten av stöd till anhöriga i deras roll som centrala aktörer för att bryta en pågående radikaliseringsprocess.

2 Bakgrund

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande extremism avses vit makt-miljön, den autonoma miljön och den islamistiska extremistmiljön. (Se bilaga 1)

I början av 2014 blev våldsbejakande extremism ett mer och mer uppmärksammat begrepp och i juli samma år tillsatte regeringen en nationell samordnare mot våldsbejakande extremism. I och med det blev frågan om hur kommunerna ska arbeta för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism aktuell.

Även i Sundsvall finns ett behov av att utveckla och intensifiera arbetet mot våldsbejakande extremism och frågan har uppmärksammats både i Trygghetsrådet och i politiska motioner.

Trygghetsrådet, vars uppdrag är att ta fram en handlingsplan för det strategiska trygghetsarbetet har därför utöver den ordinarie handlingsplanen tagit fram ett förslag till strategi för Sundsvalls kommuns arbete mot våldsbejakande extremism. Förslaget till strategi baseras på den nationella samordnarens¹ rekommendationer (se bilaga 2).

---

¹ Nationell samordnare mot våldsbejakande extremism

3 Nuläge Sundsvalls kommun

3.1 Trygghetsarbetets organisation i Sundsvalls kommun

Trygghetsrådet består av vice ordförande i kommunstyrelsen, förvaltningsdirektörer eller ersättare från Socialtjänsten, Barn och utbildning, Favi², Kultur & Fritid, Stadsbyggnadskontoret, Koncernstaben. Chefer från Polisen, Räddningstjänsten och Mitthem med flera deltar också. Trygghetsrådet har till uppgift att samverka på en strategisk nivå i frågor rörande trygghet och brottsförebyggande arbete. Trygghetsrådet möts fyra gånger om året och formulerar en handlingsplan för sitt arbete. Förvaltningscheferna har ansvar för att gemensamt föra erfarenheter vidare från Trygghetsrådet och vid behov initiera kommunala insatser inom området.

De lokala trygghetsgrupperna är knutna till geografiskt avgränsade områden och arbetar med ett brett perspektiv på tryggheten i området. För kommunala företrädare ska arbetet i den lokala trygghetsgruppen vara obligatoriskt och knutet till tjänst. De lokala trygghetsgrupperna formulerar årligen en handlingsplan för sitt arbete.

Trygghetssamordnaren ska koordinera trygghetsgrupperna och Trygghetsrådet och stödja med gemensamma träffar och seminarier.

Mot bakgrund av att behovet av ökade insatser mot våldsbejakande extremism aktualiserades tillsatte Trygghetsrådet under hösten 2015 en arbetsgrupp med uppdrag att ta fram en strategi för Sundsvalls kommuns arbete mot våldsbejakande extremism. Gruppen, består av representanter från Socialtjänsten, Barn och utbildning, Kultur och fritid, Favi, Polisen och Räddningstjänsten.

Arbetsgruppen mot våldsbejakande extremism har regelbundna möten en gång i månaden sedan november 2015. Vid dessa tillfällen har gruppen gått igenom den nationella samordnarens tolv rekommendationer för att sätta in dem i en kontext för Sundsvalls kommun. Arbetsgruppen har även gått igenom fiktiva och verkliga fall för att hitta luckor i befintliga strukturer för samverkan. Hela arbetsgruppen har varit på ett två-dagars seminarium med rubriken *Förebygg våldsbejakande beteende och extremism*. Det betyder att redan nu har kommunens samlade kunskap i ämnet ökat betydligt.

Arbetet mot våldsbejakande extremism är i en uppbyggnadsfas med kunskapsinhämtning och erfarenhetsutbyte. Strategins syfte är att klargöra och ge övergripande inriktning på kommunkoncernens arbete mot våldsbejakande extremism

---

² Förvaltningen för arbetsmarknad, vuxenutbildning och integration

3.2 Förhållande till andra styrdokument och rutiner

”RIKARE – en hållbar tillväxtstrategi till 2021” identifierar sex mål och sex strategiområden för att uppnå målen. Mål med bäring på arbetet mot våldsbejakande extremism är framförallt:

- Sundsvall erbjuder trygghet och livsmiljö i toppklass där alla ges möjlighet att växa i ett klimatsmart och klimatsäkert samhälle.
- Sundsvall är Norrlands huvudstad med fler än 100 000 invånare. Som tillväxtmotor i regionen har konkurrenskraften stärkts genom ett strategiskt samarbete mellan kommunerna.

De sex strategiområdena är Relation, Infrastruktur, Kompetens, Effektiv kommun, Region och Attraktivitet. Beröringspunkter här är framförallt *Relation*, som behandlar betydelsen av socialt kapital för minskad ojämlikhet, mindre brottslighet samt bättre demokrati, och *Attraktivitet*, som pekar på platsens attraktivitet för viljan att bo kvar/flytta till/etablera verksamhet i Sundsvallsregionen. En plats med påtagliga inslag av våldsbejakande extremism uppfattas knappast som trygg och attraktiv att bo eller verka på.

Strategin mot våldsbejakande extremism handlar om ett främjande, förebyggande och förhindrande arbete och hur vi agerar när och om vi får kännedom om aktiva, avhoppare och i förekommande fall hemvändare. Vid skarpt läge gäller Sundsvalls kommuns samt förvaltningar och bolags krisledningsplaner och extern samverkan med till exempel Polis, Länsstyrelsen och krishanteringsrådet.

- Rutin mot pågående dödligt våld – ska uppdateras inom kort.
- Hot och våld mot anställda och förtroendevalda – se bilaga 3.

4 Förslag till strategi för Sundsvalls kommun

4.1 Samverkan och samordning

Samverkan är avgörande för framgång i arbetet med att motverka våldsbejakande extremism. Det är centralt att identifiera avgörande samverkansparter för att öka medvetenhet och kunskap om den lokala lägesbilden samt möjliggöra förberedelser och uppföljning. Samverkan bör i största möjliga utsträckning ske inom ramen för befintliga strukturer.

När många aktörer/verksamheter berörs av en fråga blir det än viktigare med tydlig ansvarsfördelning. Den nationella samordnaren konstaterar att det är viktigt att kommunen har en utsedd funktion som ansvarar för arbetet mot våldsbejakande extremism, att denna funktion ska ha ett tydligt mandat att sammankalla samverkansgruppen, med fördel kan initiera det förebyggande arbetet och vara en kontaktpunkt/kanal för åtgärder vid behov.

4.1.1 Nuläge

Lokal samverkan

Idag sker samverkan på lokal nivå inom **Trygghetsrådet**, där förvaltningsdirektörer eller ersättare från Socialtjänsten, Barn och utbildning, Favi, Kultur & Fritid, Stadsbyggnadskontoret och Koncernstaben deltar. Chefer från Polisen, Räddningstjänsten och Mitthem m fl är också med i rådet. Knutet till Trygghetsrådet finns fjorton **lokala trygghetsgrupper** vars syfte är samverka för att öka tryggheten och minska brottsligheten, både på en strategisk och på en lokal nivå. Arbetsgruppen mot våldsbejakande extremism är, som tidigare beskrivits, tillsatt av Trygghetsrådet.

Trygghetsrådet arbetar också för att en **operativ samverkansgrupp kring social oro** ska startas. Dess uppdrag ska vara att på veckobasis sammanställa en aktuell lägesbild avseende social oro, som kan vara en indikation på ökad risk för våldsbejakande extremism och därmed ett inspel till den aktuella lägesbilden med fokus på våldsbejakande extremism.

Sedan våren 2015 har trygghetssamordnaren fungerat som kommunens samordnare mot våldsbejakande extremism, mot bakgrund av att denna utsågs som kontaktperson till den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. Uppdraget och mandatet är dock otydligt och behöver klargöras.

Arbetsgruppen har genomfört utbildningsinsatser men ytterligare behövs eftersom kunskapsnivån är central för förmågan att förebygga våldsbejakande extremism. I första hand behöver första linjens personal stärkas, t ex lärare, förskolelärare, fritidsgårdspersonal och personal inom socialförvaltningen. Prioritering av vilka personalgrupper som är aktuella görs i förvaltningarna/bolagen.

Exempel på kontakter med civilsamhället som kommunen har i dag är följande; Föreningsbyrån har kontakt med alla föreningar som får bidrag för sin verksamhet från kommunen. Favi har ett integrationsråd och har även uppdraget att starta ett ”religiöst” råd.

Regional och nationell samverkan

Kommunens säkerhetsavdelning har samverkan på länsnivå när det gäller krisberedskap. Kommunförbundet Västernorrland arrangerar nätverksträffar för de personer inom kommunerna som har ett uppdrag att arbeta mot våldsbejakande extremism. SKL har ett nationellt nätverk som stöd till kommunernas samordnare där kommunen finns representerad.

4.1.2 Mål

Sundsvalls kommuns arbete mot våldsbejakande extremism kännetecknas av ändamålsenlig samverkan inom den egna organisationen, med andra organisationer lokalt och regionalt samt med civilsamhället.

4.1.3 Uppdrag

- En **samordningsfunktion avseende våldsbejakande extremism** inrättas inom Kultur- och fritidsförvaltningen och samordnas med trygghetsuppdraget. Samordningsfunktionen ska:
  - Leda och samordna arbetet mot våldsbejakande extremism.
  - Stödja förvaltningar och andra aktörer, till exempel med utbildningsinsatser
  - Vara kontaktyta mot den nationella samordnaren.
  - Använda befintliga förebyggande forum men kan vid behov initiera nya forum.
- **Samtliga förvaltningar** ges i uppdrag att inom sina respektive områden delta i arbetet mot våldsbejakande extremism samt avsätta resurser för detta.
- **Arbetsgruppen mot våldsbejakande extremism** blir permanent. Arbetsgruppen ska
  - Ta fram, löpande uppdatera samt genomföra en handlingsplan för arbetet mot våldsbejakande extremism. Till grund för uppdraget ligger denna strategi, den nationella samordnarens rekommendationer samt prioriteringar i Trygghetsrådet.
  - Löpande ta fram aktuell lägesbild (se 4.2).
  - Ledas av samordningsfunktionen.
- Handlingsplanen för arbetet mot våldsbejakande extremism bör i ett första skede bland annat innehålla insatser gällande
  - Kartläggning/översyn av befintliga samverkansstrukturer samt vid behov förslag till förbättringar.
  - Kartläggning av behov av stöd till berörda förvaltningar.
  - Åtgärder för att förhindra att finansiering från kommunkoncernen inklusive nyttjande av kommunala fastigheter sker till personer, föreningar, organisationer och andra som bedriver verksamhet som syftar till att skada det demokratiska samhället.
  - Framtagande av arbetsrutiner till kommunkoncernens anställda för att upptäcka och agera vid kännedom om avslutad eller pågående våldsbejakande extremism.

4.2 Aktuell lägesbild

En aktuell och bred lägesbild av situationen vad gäller våldsbejakande extremism är en grundläggande förutsättning för arbetet, och bör innehålla information om de olika extremismmiljöerna, dess närvaro och dess aktiviteter.

4.2.1 Nuläge

Av sekretesskäl är det en betydande utmaning att säkerställa en fullständig lägesbild. Säkerhetspolisen delger polisen i lokalpolisområdet viss information, men inte all. Den lokala polisen i sin tur delger arbetsgruppen viss information men inte all. Detta är en utmaning både lokalt, regionalt och nationellt.

Som tidigare nämnts arbetar Trygghetsrådet också för att en **operativ samverkansgrupp kring social oro** ska startas. Dess uppdrag ska vara att på veckobasis sammanställa en aktuell lägesbild avseende social oro, som kan vara en indikation på ökad risk för våldsbejakande extremism och därmed ett inspel till den aktuella lägesbilden med fokus på våldsbejakande extremism

Kommunförbundet Västernorrland kommer att vara sammanhållande för att ta fram en aktuell lägesbild på länsnivå i samarbete med länets samordnare mot våldsbejakande extremism och Segerstedtsinstitutet.

4.2.2 Mål

Sundsvalls kommun har en aktuell lägesbild avseende våldsbejakande extremism på lokal nivå samt deltar i arbetet med att ta fram en aktuell lägesbild på regional nivå.

4.2.3 Uppdrag

- Arbetsgruppen mot våldsbejakande extremism ska löpande ta fram aktuell lägesbild avseende våldsbejakande extremism i samarbete med operativa samverkansgruppen kring social oro.
- Kommunens samordnare mot våldsbejakande extremism deltar i arbetet med en aktuell lägesbild på länsnivå.
- Kommunen ska initiera ett närmare informationsutbyte mellan säkerhetspolis, polis och kommun för att säkerställa att nödvändig information delas.

4.3 *Insatser mot våldsbejakande extremism*

Insatser mot våldsbejakande extremism kan och bör genomföras på tre preventionsnivåer för att tillsammans ge maximal effekt: främjande förebyggande insatser, förebyggande insatser och förhindrande insatser. Eller annorlunda uttryckt: Generella insatser riktade till alla, specifika förebyggande insatser med fokus på riskgrupper, och insatser med fokus på enskilda individer.

4.3.1 Nuläge

Inom kommunen genomförs redan idag insatser på de olika preventionsnivåerna men helhetsbilden saknas och arbetet är inte systematiskt på en övergripande nivå. Exempel på kommunens insatser se tabellen i bilaga 4.

4.3.2 Mål

Sundsvalls kommun genomför ändamålsenliga och effektiva insatser på samtliga tre preventionsnivåer på ett systematiskt sätt.

4.3.3 Uppdrag

- Arbetsgruppen mot våldsbejakande extremism ges i uppdrag att kartlägga befintliga insatser samt vid behov föreslå förändringar inklusive att initiera kompletterande insatser.

4.4 Anhöriga som centrala aktörer

Anhöriga till personer som anslutit sig till/riskerar att ansluta sig till våldsbejakande extremistmiljöer behöver ofta stöd vid en pågående radikaliseringsprocess och kan ofta spela en viktig roll i att hindra och motverka radikalisering, och bör därför beaktas särskilt.

4.4.1 Nuläge

Kommunens generella föräldrastöd ger möjlighet att genom olika aktiviteter, kurser och verksamheter låta föräldrar utvecklas i sin roll som förälder. Det handlar till exempel om att lära sig nya färdigheter och dela erfarenheter med andra föräldrar. Det finns även verksamheter som kan ge hjälp och stöd vid olika situationer som man som förälder kan uppleva som svåra att hantera själv.

Idag finns inget riktat arbete mot anhöriga till personer som anslutit sig till eller misstänks komma att ansluta sig till våldsbejakande extremistmiljöer. Verksamheter som skulle kunna fånga upp föräldrar som behöver stöd är till exempel föräldrastöd, socialtjänsten, barn och utbildning, Favi och landstinget Västernorrland.

4.4.2 Mål

Anhöriga till personer som anslutit till eller misstänks komma att ansluta sig till eller hoppat av eller hemvänt från miljöer med våldsbejakande extremism ska få det stöd de behöver för att bidra till personen/personernas återanpassning.

att för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism skall handlingsplanen beslutas av kommunfullmäktige senast 2017-12-31,

att nämnderan skall återrapportera sitt arbete till kommunstyrelsen senast 2018-06-30, samt

att samordningsansvaret för arbetet mot våldsbejakande extremism flyttas från kultur- och fritidsförvaltningen till koncernstaben.

4.4.3 Uppdrag

- Arbetsgruppen ska se över befintliga strukturer för stöd till anhöriga samt vid behov föreslå kompletterande verksamheter/stöd.

5 Utvärdering

Arbetet mot våldsbejakande extremism ska utvärderas senast 2021.

6 Bilagor

1. Våldsbejakande extremism – en sammanfattning
2. Den nationella samordnarens tolv rekommendationer
3. Tabell över exempel på kommunens insatser på fler preventionsnivåer

7 Länkar

Den nationella samordnarens hemsida

<http://www.samordnarenmotextremism.se/>

Nationell strategi mot våldsbejakande extremism

<http://media.samordnarenmotextremism.se/2016/06/NSMVE-Strategi.pdf>

Socialstyrelsen stöd till socialtjänsten

<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20163/2016-5-2.pdf>

Publikationer från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

<http://www.mucf.se/publikationer/projekt/extremism>